

Peyami Safa

BİR AKŞAMDI

YAYIN NU: 63

EDEBÎ ESERLER: 28

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI

SERTİFİKA NUMARASI: 49269

ISBN: 978-975-437-099-7

www.otuken.com.tr

otuken@otuken.com.tr

1. Basım: 1924, Suhûlet Kütüphanesi Semih Lütfi

4. Basım: 1973, Ötüken

25. BASIM

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®

İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul

Tel: (0212) 251 03 50 • (0212) 293 88 71 - Faks: (0212) 251 00 12

Kapak Tasarımı: Zafer Yılmaz

Tashih: Abdullah Ezik

Dizgi-Tertip: Ötüken

Kapak Baskısı: Pelikan Basım

Baskı: ÇINAR MATBAACILIK VE YAY. SAN. TİC. LTD. ŞTİ.

YÜZYIL MAH. MATBAACILAR CAD. ATA HAN NO:34 K:5

BAĞCILAR / İSTANBUL TEL: (0212) 628 96 00

SERTİFİKA NO: 45103

İstanbul - 2022

Kتابın bütün yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir.

Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

PEYAMİ SAFA; (1899 - 15 Haziran 1961): İstanbul'da doğdu. Meşhur şair İsmail Safa'nın oğludur. Düzenli bir öğrenim göremedi. Kendi kendisini yetiştirdi. 13 yaşında hayata atıldı. Posta Telgraf Nezareti'nde çalıştı. Öğretmenlik (1914-1918), gazetecilik (1918-1961) yaptı. Hayatını yazıları ile kazandı. İstanbul'da öldü.

Kardeşi İlhami ile *Yirminci Asır* adlı bir akşam gazetesi çıkardı. Bu gazetede ilk hikâyelerini imzasız yayınladı (1919), *Kültür Haftası* (21 sayı, 15 Ocak - 3 Haziran 1936) ve *Türk Düşüncesi* (63 sayı, 1953 - 1960) adlarında iki de dergi çıkardı. Öldüğü zaman *Son Havadis* gazetesi başyazarı idi.

Peyami Safa halk için yazdığı edebî değeri olmayan romanlarını “Server Bedi” imzası ile yayınladı. Sayıları 80’i bulan bu eserler arasında *Cumbadan Rumbaya* (1936) romanıyla, *Cingöz Recai* polis hikâyeleri dizisi en ünlüleridir. Ayrıca ders kitapları da yazdı. Peyami Safa'nın fıkra ve makalelerinde sağlam bir mantık dokusu ve inandırıcılık görülür. Romanlarında olaydan çok tahlile önem verdi. Toplumumuzdaki ahlak çöküntüsünü, medeniyetin yarattığı bocalamayı, nesiller ve sosyal çevreler arasındaki çatışmayı dile getirdi. Zıt kavramları, duygu ve düşünce tezadını ustaca işledi.

Romanları: *Şimşek* (1923), *Sözde Kızlar* (1923), *Mahşer* (1924), *Bir Akşamı* (1924), *Süngülerin Gölgesinde* (1924), *Bir Genç Kız Kalbinin Cürmü* (1925), *Cânân* (1925), *Dokuzuncu Hariciye Koşuşu* (1930), *Fatih-Harbiye* (1931), *Attilâ* (1931), *Bir Tereddüdün Romanı* (1933), *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* (1949), *Yalnızız* (1951), *Biz İnsanlar* (1959). Hikâyeleri: *Hikâyeler* (Halil Açıkgöz derledi, 1980). Oyunu: *Gün Doğuyor* (1932). İncelemeler: *Türk İnkılâbına Bakışlar* (1938), *Büyük Avrupa Anketi* (1938), *Felsefî Buhran* (1939), *Millet ve İnsan* (1943), *Mahutlar* (1959), *Mistisizm* (1961), *Nasyonalizm* (1961), *Sosyalizm* (1961), *Doğu-Batı Sentezi* (1963), *Sanat-Edebiyat-Tenkid* (1970), *Osmanlıca-Türkçe-Uydurmaca* (1970), *Sosyalizm-Marksizim-Komünizm* (1971), *Din-İnkılâp-İrtica* (1971), *Kadın-Aşk-Aile* (1973), *Yazarlar-Sanatçılar-Meşhurlar* (1976), *Eğitim-Gençlik-Üniversite* (1976), *20. Asır-Avrupa ve Biz* (1976). Ders Kitapları: *Cumhuriyet Mekteplerine Millet Alfabesi* (1929), *Cumhuriyet Mekteplerine Alfabe* (1929), *Cumhuriyet Mekteplerine Kıraat* (I-IV, 1929), *Yeni Talebe Mektupları* (1930), *Büyük Mektup Nümuneleri* (1932), *Türk Grameri* (1941), *Dil Bilgisi* (1942), *Fransız Grameri* (1942), *Türkçe İzhahlı Fransız Grameri* (1948).

BİRİNCİ KISIM

1

HATIRLIYOR... Bir akşamdı... Oda loş... Kafes delikleri mavi... Gündüzün son ışıklarıyla beraber, sanki, odadan eşya da çekiliyordu: Levhalar, duvarların kararın zeminine batıyorlar, minderler sönüyor, iskemleler dağılıyor, ve hepsi, buğulanarak şekilsiz bir uçuşla kayboluyorlar. Minderin köşesinde oturan babası, bir öksürükten sonra ileri fırlayan başını hâlâ doğrultamamış, iki büklüm, yüzü gittikçe kararıyor ve siyah ceketinin rengini alıyordu. Her şeyi koyu kurşun renkli bir buğu kaplamıştı. Akşam.

Ve ses yok. Bir öksürük, babasının öksürüğü. Sonra, dışarıdaki sofada bir ayak sesi. Annesi oda kapısına doğru birkaç adım atmıştı. Bir gıcırta. Kanat açıldı. Eşikte uzun bir gölge. Yabancı. Kimdi o?

Ağır bir ses:

- Benim, Kâmil.

Annesinin ince sesi:

- Buyurun Kâmil Bey.

Ve ses yok. Gölgenin odaya doğru sallanışı. Birkaç ayak sesi daha. Bir öksürük. Telaşla ayağa kalkan babasının kısık sesi:

- Buyurun Kâmil Bey.

Gene babasının telaşlı kısık sesi:

- Meliha lamba.

Lamba. Fital ucunda sarı alevin yutkunarak şişmesi, ve ses yok. Bir öksürük, babasının öksürüğü, ve ses yok.

Annesinin ince sesi:

- Buyurun Kâmil Bey.

Babasının kısık sesi:

- Şöyle buyurun Kâmil Bey.

Babasının öksürüğü. Ve ilk bakışmalar. Herkes ona bakıyor: Baba, ana, kız.

Meliha, lambayı yakarken fitile dikkat eden gözlerinin ilk kamaşması geçtikten sonra bir daha bakmıştı. Bir şey anlamadı. Hayır! Uzamış bir sakalın gizlediği yüzden bir şey anlamak güçtü. Bu bir maske, sakal.

Sesi de maskeliydi:

- Trenden şimdi indik!

Bu ses, Kâmil'in asıl sesinin kabuğudur; bu Kâmil, o Kâmil'e benzemiyor; ailede resimlerine bakılan genç değil bu, hayır. Bu, saçlı sakalı uzamış bir harp zabiti. Zabit, şüphesiz çünkü omuzları parlıyor; harpten geliyor, şüphesiz, çünkü öyle söylüyor:

- Harpten geliyorum!

Harpten geliyor. Bunu söylerken başı dikildi. Mağrur. Hakkı var, harpten geliyor. Harp. Dehşet. Kâmil zaten ki-birlidir derlerdi, artık büsbütün azamet: Harpten geliyor.

Ve anlatmaya başladı, fakat o öksürük kesilmeli, ki o, devam etsin.

Etti:

- İzmit'e inmeye mecburdum, sizi hatırladım, uğramak istedim size bir kere... Senelerce görüşmedik...

Meliha'nın annesinin ince sesi:

- İyi ettiniz!

Ve babasının öksürüğü, ve ses yok.

Kâmil'in ayakları haliya sürtündü. Ayaklarının sesinden sonra kendi sesi:

- Mezuniyet¹ aldım. İstanbul'a gidiyorum. Karargâh...

¹ **mezuniyet:** İzinli olma durumu; bir okulu bitirme.

Artık söylüyor: Karargâh... Fırka¹... Erkânıharbiye²... Menzil³... Kumandan... Cephe... Tel örgü... Efrat⁴... Zabitan... İstihkâm... Taarruz... İlaşe...

Meliha, bu kelimelerin arasını doldurmak için anlatılan vakaları hatırlamıyor, yalnız, beyninde karmakarışık hayaller kalmış: Dağ, tepe, çadırlar, top arabaları, bomba, atlar, yaralılar, patlayışlar, duman, gece havayı çizen beyaz ince ışıklar, falan, harp.

Kâmil'e bakıyor. O anlatırken mağrur. Hakkı var, harpten geliyor, harpten, harp.

Ve bütün gece bunun hikâyesi.

Harp.

Dehşet!

Harp meydanı... Neler de neler... Meliha, gece, yatakta bunları düşündü. Harp meydanı. Orada, yüz elli kişinin bir ânda berhava olması. Orada, ufka bakan bir çift güzel gözün bir anda kararması, delinmesi, kan püskürmesi. Orada, dimdik dururken yere çöküşler. Orada, haykırışların en samimileri. Orada, bir anayı hıçkırtacak bir gülle. Orada, dibi kurumuş bir matara ağzına yapışan çatlak dudakların karı ve sevgili dudaklarını özleyişi. Orada, ölüm, her saniye kulak dibinde vızıldar. Aman efendim diyor Kâmil, aman, ben anlatamam. Başını sallıyor, sallıyor, kaç kere tekrarlıyor: Harp... Harp bu... Harp.

Harp.

- Dehşet!

*

* *

¹ fırka: Tümen.

² erkânıharbiye: Kumanda heyeti, kurmay subaylardan oluşan heyet.

³ menzil: Yolcuların konakladıkları yer.

⁴ efrat: Erler, er olan askerler, erat.

Fakat güneş doğar. Genç kızlar yataklarından kalkarlar. Pencereden görünen körfez erimiş ve sulanmış bir gümüş çanağıdır. Sabah güneşinin ışıkları araya kendini sevinçle ve tahalükle atar. Bir paralayıştır o ki, göz kamaştırır, ne dersiniz deyiniz, fakat, ona bakan bütün genç kızları hayata çağırır.

İzmit Körfezi Meliha'yı hayata çağırır.

“Kalk,” diyor, “uyan kız, uyan, uyan kız, yaşa kız, kız, uyan kız! Yaşa! Yaşa!”

Meliha, sabah penceresinden körfeze bakıyordu. Meliha yaşamak istiyordu. Kaç kere bunu istedi. Fakat böyle, İzmit'in kerpiçten bir evinde yaşamak değil, hayır, o başka türlü aşmak istiyordu. Nasıl yaşamak. Bilmiyor, fakat yaşamak istiyor. Akşamları da, bu pencereden körfeze bakar ve kendi kendine sorardı: Ne olacak? Ben nasıl yaşayacağım? Şüphesiz Meliha yaşayacak, ve bir türlü, yaşayacaktı, insan ölünceye kadar yaşar, fakat nasıl?

Nasıl?

Bahçeye indi.

Babası çiçekleri suluyor ve öksürüyordu.

Bahar.

Genç kızsınız, yataktan kalkarsınız, pencereden bakarsınız, körfezi ve güneşi görürsünüz, yaşamak istersiniz, bahçeye inersiniz; orada, baba, çiçekleri sular ve öksürür. Hepsi budur. Sonra? Sonra? Ne olacak? Sonra ne olacak? Hayatımız ne olacak?

Meliha'nın annesi de bahçeye indi. En sonra Kâmil.

Ne güzel adammış bu, Kâmil, ne güzel adam! Sabahleyin, erkencecik, traş olmuş. İşte şimdi bu uzun boy ve geniş omuzların üstündeki başın kıymeti anlaşılıyor. Hımm... İşte şimdi parlak ve geniş alında akıl, bir gecelik yatak uykusu keyfiyle süzölmüş ela gözlerde baygın bir gurur, geriye çekik ve boyuna yapışık sert çenede erkeklik, yeni ütülü bir sivil elbise içinde duran vücutta bir inceliş,

yumuşayış, bir tatlı ve gevşek duruş var; işte şimdi Kâmil, ailede, genç kızların resmine hayran baktıkları güzel adamdır ve ne güzel adam, ne güzel adam!

Meliha Kâmil'e baktıktan sonra annesine döndü ve gördü ki, o da, annesi de, ona, Kâmil'e, aynı duygularla bakıyordu. Meliha, o anda, ilk arzuyu duydu.

*

* *

Kahvaltı. Babasının daireye gidişi. Annesinin ev işlerine dalması. Meliha'nın Kâmil'le ilk baş başa saati. İlk baş başa ve göz göze konuşuş.

- Meliha Hanım, İzmit sizi sıkıyor mu?
- Sıkıyor.
- Kaç senedir?
- Dört.
- İstanbul?
- Gözümde tütüyor. Dört sene, hiç görmedim.
- Ne yapıyorsunuz?
- Okuyorum.
- Neler?
- Roman.
- Başka ne yapıyorsunuz?
- Körfeze bakıyorum.
- İkisi de iyi.
- İkisinden de bıkiyorum.
- Ne okuyorsunuz? Türkçe mi?
- Evet. Artık okuyacak şey bulamıyorum. Ne okuyayım?
- Roma tarihi.

Roma derken Kâmil'in başı azametle kalktı ve tarih derken gözleri azametle süzüldü. Doğrusu o Roma tarihini çok okumuştı. Sezar, Senato, Forum meydanı, kitleleri ayaklandıran nutuklar, koca Mark Antuvan, vay, Brütüs, sen de mi? Sezar düştü, kıyam, hey, hey Roma tarihi!

Fakat Meliha tarihin içinde böyle heyecanlar olduğunu ne bilirsin?

“Ben tarih sevmem!” dedi.

Kâmil’in gözlerinde azametle öfke buluştu.

Mırıldandı:

- Roma tarihi...

Fakat genç kıza bir bakışında ısrarından vazgeçti, ona Roma tarihinin içinde genç kızlar da bulunduğunu söylemedi, gülümsedi, sonra, tavsiye etmek zevkinden mahrum kalmamak için:

“*Salon Köşelerinde*’yi okuyun!” dedi.

- Okudum.

Meliha’nın annesi içeri girdi.

Ev işlerinden yeni kurtulmuşa benziyordu; ne vakit odasına gitmiş, esvaplarını değiştirmiş, tuvaletini bitirmişti? Meliha, annesinin kime karşı güzelleşmek istediğini anlamaz birçok şeyler düşündü. Çocukluğunu düşündü. Annesi o vakit daha genç, daha güzeldi. Annesi o vakit hoppa şarkılar söylerdi ve babası öksürürdü. Meliha’ya annesinin şarkıları ve babasının öksürükleri, tatlı ve acı tarafıyla bütün hayatı hissettirirdi. Babasını öksürten annesinin şarkılarıdır. Annesi her zaman mesuliyetsiz bir kelebek olmuştur: İstanbul’da ve burada hiçbir eğlenti kaçırmadı. Bu şarkıların her biri bir zevk hatırasıdır. Fakat o, baba, haysiyetine aşırı düşkün vazife adamı, karısının hafifliklerine dudak büktü, yutkundu, kendini yedi ve öksürdü.

Meliha annesini pek iyi anlıyordu; onun Kâmil’e bakışlarının ve vaktiyle erkekleri çeken dudak ısırışlarının farkına varmadı değil, ve kızdı.

Ana kız yan bakıştılar.

Kâmil bunu sezdi mi? Belli etmedi:

- İzmit’e yedi sene evvel bir daha gelmiştim, fakat iki saatten fazla kalmadım, nasıl yerdir bilmem.

Meliha’nın annesi:

- Hava güzel.

Meliha:

- Size İzmit'i gösterelim.

Kâmil Meliha'ya baktı:

- Roma tarihini okumalısınız!

Bir tepeye çıktılar. Körfez görünüyor. Bütün İzmit bir leylak demeti gibi, bembeyaz, gözlerinin önüne açıldı. Kâmil manzaraya hiç bakmadı. Meliha'nın annesiyle beraber, kızıdan biraz geri kalmıştı.

- Siz hiç değişmemişsiniz.

- Acaba?

- Muhakkak.

Meliha birdenbire başını çevirdi ve biraz uzakta, annesiyle Kâmil'in bakışmalarını gördü, yanlarına koştu.

Üçü de kırmızıydılar. Onları mayısın öğle güneşi boyamıştı. Bu güneş bir genç kızın saçları arasına dolar, bir süngerin içtiği kaynar su zerrelere gibi başını kızıştırır, kanını alevler. Meliha'nın boğazı tıkanıyordu. Bir tuğyan.¹

- Anne!

- Ne var!

- Anne!

- Ne var Meliha?

- Bir daha bu mavi baş örtüyü takma, sana hiç yakışmıyor.

Fakat Meliha bunu söyler söylemez pişman olmuştu, Kâmil'in kaçan gözlerinde mutlak istihza vardı. "Burada ne var? Gidelim." diye mırıldandı. Bu sefer Kâmil ve annesi, ikisi birden gülümsüyorlardı, Meliha, "Ben gidiyorum!" dedi, fırladı, koştu, uzaklaştı.

Anne şarkı söyler ve baba öksürür. Zavallı baba. Bir kadına on sekiz sene tahammül eden adam. Artık ağzını bıçak açmaz oldu. Su istemek için ağzını açarken bile azap çekiyor. Fakat onun bu inadını yalnız bir şey kırar: Öksürük;

¹ tuğyan: Taşma, taşkınlık, azgınlık.

ince demir tırnağıyla göğsünü dürtükler, boğazını gıcıklar ve boğmak tehdidiyle, ona, ağzını açtırır. Zavallı baba. Ne zamandır gülmüyor? Var bir on iki sene. Ve dört senedir, bu İzmit'te, biraz rahatlamış gibiydi. Sabahları bahçeyi suluyor ve öksürüyordu; akşamları minderin köşesinde oturuyor ve öksürüyordu; yalnız; artık, bu kadın az süsleniyor ve az şarkı söylüyordu; İzmit bu, İzmit, eğlentsiz İzmit. Oh! Baba burada biraz rahatladı. Az öksürmüyor, fakat az şarkı dinliyor. Zavallı baba.

Bir kulağını o şarkılara, öteki kulağını bu öksürüklere veren genç kız bedbahttır.¹

Bedbaht Meliha, eve döndüğü zaman bedbahttı. Bu böyle ne vakte kadar sürecek? Ne de çabuk süslenmişti bu kadın? Ve Kâmil'e ne tuhaf bakıyordu! Tepede güneş bu kadına gençlik vermişti. Otuz dört yaşından çok az görünüyordu. İnsan onun yerinde öyle olmaya mecbur mudur? Meliha dişlerini sıkıyordu. Bazı da yumruklarını sıkarak, bir şey yapmak istiyordu, bir şey, bir şey, ki bu hâle nihayet versin; bu hale nihayet vermek ve yeni bir hâle başlamak. Yeni hâl nedir? Yaşamak. Meliha yaşamak istiyor. Tepede onlar, annesi ve Kâmil, ne yapıyorlar?

Meliha ağladı.

Babası akşam Kâmil'le de konuşmuyor, onu yalnız dinliyordu. Annesi şendi. Yemekten sonra şarkı söyledi. Kâmil dişlerinin gençliğini göstererek gülümsüyordu. Annesi mi-safiri, üç dört gün daha yatmasına tahsis edilen yeni odasına götürdü. Baba kız, yalnız.

Baba öksürdü.

- Meliha.

- Baba.

- Hap.

- Al. Sen de yatmaz mısın baba?

- Meliha.

¹ **bedbaht:** Talihi kötü olan, felakete uğramış olan.

- Baba...
- Bırak beni, bu gece uyumayayım...
- Saat on ikiye geliyor, baba.
- Bırak beni, bu gece uyumayayım... İki gecedir fena rüya görüyorum.
- Ah, eskisi gibi değilsin baba... Saat onda uykun gelmiyor.
- Umurumda değil... Bırak beni, bu gece uyumayayım... Uyumak istemiyorum.
- Ben de uyumak istemiyorum, baba, fakat sen yatmalısın, seni düşünüyorum, ben senin kızınım, baba, ben seni düşünüyorum.
- Ben de seni her zaman düşünürüm, kızım.
- Ben yalnız seni düşünüyorum, baba.
- Ben de yalnız seni düşünüyorum kızım, bırak beni bu gece uyumayayım.

Bu ses tavanı geçer ve senelerden beri her gece Meliha'nın kulağını bulur. Bu ses, evvela, bir sazın göğsü gibi boş bir koçuk içinde öter, sonra boğaza çıkar, orada sıkışır, pürüzlenir, çatallaşır, boğulur, tıkanır ve bir hava yığınının binerek ağzından dışarı fırlar. Bu ses bir hıçkırıktan ve bir haykırıştan daha yırtıcıdır. Bazı bir çatalla bakır tepsisinin içine sürtüldüğü vakit çıkan sesi andırır ve iç gıcıklar, bazı bir muşamba yırtılışına benzer, bir türlü bitmez, katran ve hap ve kodein ve türlü ilaçlar bu öksürükleri kesememiştir.

Babasının her öksürüşünde Meliha'nın sinirleri kasılır, etleri sıkışır, mafsalları burkulur ve bütün vücudu tortop olur. Ah, yalnız bu sesi duymamak için Meliha kendini bir yerlere atmak istemiştir.

*

* *

Bir gün Meliha ve Kâmil, yalnız ikisi, tepeye çıktılar. Bütün İzmit, bir leylak demeti gibi, bembeyaz, açıldı. İki de manzaraya bakmadılar. Meliha dişlerini sıkıyordu.

- İstanbul'da nasıl yaşarsınız, Kâmil Bey?

- Şişli'de bir apartmanım, bir de hizmetçim var. Yalnız başıma ve çok kalabalık yaşıyorum.

- Sizi evlenmiş diye duyduk.

- Böyle bir şey hatırlamıyorum.

- Böyle bir şey oldu da unuttunuz mu?

- Yalnız kalmamak için evlenirler, Meliha Hanım ve evlendikten sonra bekarlıktan ziyade yalnız kalırlar, bütün evliler, Meliha Hanım.

- Yani?

- Çünkü evlenmek, insanın kendi kendisiyle ikileşmesini meneder, büsbütün yalnız bırakır. Evlenmek ister misiniz Meliha Hanım?

- Ne istediğimi bilmiyorum, Kâmil Bey.

- Düz yolda yürümeyi mi seversiniz, iniş yokuşlarda mı?

- Yorgunken düz yol.

- Yorgun musunuz?

- Hayır.

- Öyle ise evlenmek istemezsiniz?

- Demek ki öyle. Benim yerimde olsanız ne yapardınız?

- Kendimi arızalara atardım.

- Nasıl?

- Evimi bırakır, kaçardım.

- Nereye?

- Sergüzeştin ne pusulası, ne de haritası vardır.

- Tehlike?

- Sizin için az.

- Neden?

- Denize düşen bir güzel ve bir çirkin kadından birinci,

isterse hiç yüzme bilmesin. Elverir ki sahilde gençliklerini kaybetmemiş erkekler bulunsunlar.

- Amma kazara düşmek ne ise.. bile bile denize atılmak?

- Daha iyi.

- İstanbul'a ne zaman ineceksiniz?

- Yarın değil öbür gün. Emrimi bekliyordum. Gelmiş.

Meliha'nın gözleri daldı.

Gözlerimizin dalması demek, uyanık iken rüya içinde bulunmamız demektir. Fakat bu rüyanın ne olduğunu hiç bilmeyiz.

Her genç kızın rüyası vardır. Meliha da o genç kızlardan biridir ki ara sıra gözleri dalar, kendini rüya içinde bulur, amma denizin içindeki balık, denizi nasıl bilmezse o da bu rüyasını hiç anlamaz, ne istediğini bilmez, yalnız bir şey bilir, ki yaşamak istiyor. Ama nasıl yaşamak? Nasıl? Nasıl?

O gece Meliha yarım uyudu. Rüyası biraz vuzuh kazanıyordu. Rüyada Kâmil'in vücudu şeffaf olmuş ve Meliha'nın içine karışmıştı; rüyada babası ölmüştü; rüyada annesinin ağzı kahkaha ve gözleri yaş dolu idi; rüyada büyük bir vapur, İstanbul'da köprüye yanaşıyor ve büyük bir kalabalık, Meliha'yı el üstünde çıkarıyorlardı.

Birdenbire uyandı. Sergüzeştin ne pusulası, ne haritası vardır. Kâmil'in sesi kulağının içinde kalmış. Bu ses bir burgu gibi dönüyor ve derinleşiyor. Sonra her geceki ses. Babasının öksürüğü. Bir muşamba yırtılır gibi. Sonra Meliha'nın şakaklarına inen terler.

Sabahleyin gözlerini açınca adeta geceden verilmiş bir kararı vardı: Her şeyi değiştirmek. Bu kararı, geceleyin, hangi saatte, nasıl verdi? Hatırlamıyor. Bu karar belki on senedir, her gece azar azar verilmiş, bir kadehin içine azar azar akıtılan mâyi gibi doldurulmuş, belki dün gece taşırılmıştı. Ama nasıl yapmalı? Nereden başlamalı? Sonra, ya baba?

Saatlerce bu: Ya baba? Fakat ya babasına, ya kendisine acıyacak; böyle hem babasına, hem kendisine acıyor. İkisi de bedbaht. Baba felakete alışkın. Hem baba yaşamak istemiyor. Meliha yaşamak istiyor.

Sergüzeştin ne pusulası ne haritası vardır. Kâmil'e bunu tecrübe öğretmiştir. Hem kim bilir ne tecrübeler? Ailede hep onun yaptıkları anlatılır. Şurada bile, iki üç gün, kim bilir neler yapmadı, Meliha'nın annesiyle saatlerce yalnız kaldı.

Yine Kâmil'le baş başa gezinti. Bu çok uzun sürdü. Tepeye çıktılar, su başına indiler, bir bataklığı atlamak için Kâmil Meliha'yı kucağına aldı, bir ağaç altında oturdular, bir dal kırılmıştı, yaprakları Meliha'nın alnına kadar iniyor, göz kapaklarını gıdıklıyordu. Kâmil Meliha'ya mühim şeyler soruyor ve arzularını anlattırıyordu, çok samimi görünebiliyordu, ne güzel şeyler söylüyordu, Meliha'nın ellerini öpüyordu, günün nasıl geçtiğini bilmiyorlardı, her saate bakış onlara hayret veriyordu. Neler konuşmuşlardı? Geçmiş gün, Meliha bunları unuttu. Hatırladığı bir şey varsa, o da, Kâmil'in bütün sözlerini doğru ve güzel bulmasıydı. Eve pek geç dönmüşlerdi. Baba daireden gelmiş, minderin köşesine oturmuş ve öksürmeye başlamıştı bile. Annesi onları bahçe kapısında karşılamış ve Kâmil'e de, Meliha'ya da fena bakmıştı. Genç kız bu bakışı pek iyi hatırlıyor. Ve sevinmişti. Annesinin ıstırabı onun en büyük sevinciydi. Onu büyük bir felakete layık görüyordu, hatta bunu yapmak istiyordu. Annesinin de babası gibi öksürmesini istiyordu.

Gene o akşam, babasıyla Kâmil yukarıki odada iken Meliha sofrayı kurmak için annesiyle aşağıdaki odada yalnız kalmıştı. Hiç konuşmamışlardı. Annesinin yüzü o akşam hiç güzel değildi, belki ilk defa, o akşam, bir ihtiyara benziyordu. Ana kız, ikisi de sofranın üstüne bir tabak, bir çatal veya bir tuzluk koyarlarken ellerindekini masaya hızlı

vuruyorlardı. Sert bir ses çıkıyordu, Meliha ince bir tabak kırdı ve annesi ilk sözü söyledi: “Sersem!” O vakit Meliha elindeki bardağı yere fırlatıp attı ve odadan çıktı.

O gece Kâmil erken yattı ve üçü yalnız kaldılar. Annesi babasına dedi:

- Kızına terbiye ver!

Yemek odasında olanı anlattı. Baba sesini çıkarmadı, hatta öksürüğünü bile galiba tuttu. Şikâyetten sonra odayı büyük bir sükût kapladı. Meliha dilini ısırıyor ve müthiş sözler söylememek için kendini tutuyordu.

Fakat annesi rahatlamamıştı, hasta adamın üstüne yürüyor, terbiye, diyordu. Babası yine ağzını açmıyordu. Kadın biraz daha ilerledi, kızını gösterdi:

- Bunun terbiyesizliğinden sen mesulsün!

Meliha'nın dilinin ucu dişlerinin arasından kurtulmuştu:

“Anne!” dedi. Titremeye başlamıştı.

- Ne var?

- Babamı üzme!

- Emrettin!

- Anne, sus!

- Sen karışma, bana emredemezsin.

Meliha iki dudağını da dişlerinin arasına aldı, bir sakız gibi eziyor, çiğniyor, kanatıyordu. Kadın kızının üstüne yürüdü:

- Bu terbiyeyi kimden aldın?

Meliha'nın dudakları gene kurtuldu:

- Senden!

- Benden!?

Annesi yaklaştı ve bir elini havaya kaldırarak Meliha'yı tokatladı.

Ses yok.

- Ben anayım.

Bir müddet, Meliha'nın yüzü, beş ateşten parmak izi taşıyan bembeyaz bir maske idi; sonra kıpkırmızı kesilen bir kan külçesi oldu. Annesine mukabele edecekmış gibi yumruklarını sıktı. Fakat yarı korkudan, yarı da babasına acıyarak parmaklarını gevşek bıraktı. Gözlerini garip bir alev doldurmuştu. Ayağa kalktı ve bir kelime söylemeden odadan çıktı.

Bütün bu ânlar içinde, babası hiçbir hareket yapmamıştı, sonra müthiş bir öksürüğe tutuldu. Öksürükler arasında nefes almak için fasıla bulmaya büyük zahmetlerle muvaffak oluyordu. Bu çok sürdü. Sonra hasta ağzını açık bıraktı. Karısı hap ve su getirmişti, adam nefretli bir hareketle elini salladı ve istemedi.

Meliha intihar eden bir adamın denize atılışı gibi yatağa girdi. Yastığa gömülen başı, sessiz, haykırıyordu. Bir saat kıskıvrak, tortop yattı. Nihayet karar. Vücudu gevşedi ve rahatladı.

Düşündü.

Hemen yataktan atladı.

Odadan çıktı.

Sanki uçtu. Eteklerinin rüzgârı bacaklarını üşütüyordu. İdare ışığının söneceğini anlayınca yavaşladı. Gözlerini bu sarı ışık dolduruyor. Merdivenin karanlık boşluğuna baktı. İnecek. Sonra etrafına bakındı: Sarı duvarlar. İki pencere arasına asılı bir tüfek. Merdivene kadar gene hızlı yürüyordu. Sarı duvarlar kaçışıyorlar. Terliklerinin yere küçük tokatları. Başka ses yok. Topukları havada. Basamakları çabuk indi. Sanki uçuyor. Sarı duvarlar kaçışıyorlar.

Aşağıda sofanın ortasında durdu. Kâmil şu odada yatıyor. Meliha oraya doğru biraz yürüdü ve gene durdu. İlk tereddüt. Ağzından çıkan kuvvetli bir soluğun idare alevini ürpertmesinden anladı ki yüreği çarpıyor. Derin bir nefes daha. Etrafa kulak verdi. Evin bahçe tarafında, uzaklardan ince bir ses geliyor, havaya karışarak derinleşen o ince,

uzun, müphem gece seslerinden biri ki ancak sâmiyanın¹ iradeli bir dikkatiyle duyulur, ne olduğu anlaşılmasın geceye ait her şeyin, karanlığın, sessizliğin, umumi şuur-suzluğun esrarını arttırır; bu ya garip bir hayvan çığlığı, ya denizden bir insan haykırışı, ya uzaklardan gelen bir şimendifer düdüğü, yahut bir kuruntu. Sonra en üst kattan gelen mutas ses: Öksürük. Ve ses yok. Herkes uyuyor.

Bir uyanık için herkesin uyuması ne İztırap. Bu herkesin öldüğü bir yerde yaşamaya benziyor. Meliha yüzünün ne kadar beyazlaştığının ve ne garip buruştuğunun farkında değildi. Yüreği çarpıyor. Hâlâ tereddüdü var. Gitmeli mi?

Biraz daha yürüdü, Kâmil'in oda kapısına iki adım kalmıştı. Meliha bu küçük mesafeye bakıyordu. Gözleri eşığe takıldı.

Sonra gözlerini kaldırdı.

Sarı duvarlar.

İnce bir ses.

Bir soluk daha ve idare alevinin savruluşu.

Öksürük.

Ve ses yok.

Meliha kapının eşığıne kadar yürüdü. İçeriye dinledi. Hiçbir ses... Elindeki lambanın fitiline bakarak düşünüyordu. Hayır, hiçbir şey düşünmüyor ve düşünmeden tereddüt ediyordu. Bu aralık bir şey keşfetti. Deminden beri duyduğu ince ses, ne garip bir hayvan çığlığı, ne denizden gelen bir insan haykırışı, ne uzaklarda bir şimendifer düdüğü, ne de bir kuruntudur; bu ses elindeki lambadan geliyor!

Cesaret buldu.

Kapıya iki kere vurdu.

İki kere daha.

Ve dinledi. Karyolada gıcırıtı.

Üç kere daha vurdu.

¹ sâmia: Kulaktaki işitme gücü.

Kâmil'in sesi:

- Kim o?

- Benim, Kâmil Bey, ben. Meliha. Lütfen açınız, sizi rahatsız etmeye mecburum.

- İki dakika!

Meliha bekledi ve kulak verdi. Karyoladan bir atlayış. Çakılan bir kibrit. Bir kumaş hışırtısı. Hafif ayak sesleri. Kapının anahtarı çevrildi.

Gömlek ve pantolonla Kâmil. Göğsü açık. Bir heykelin göğsü gibi beyaz. Uykudan yeni ayrılan gözlerine yavaş yavaş zekâ doluyor. Merakı ve dikkati belli değil. Bir şey söylemeden, sakın, Meliha'ya bakıyor.

- Kâmil Bey, sizi rahatsız ettim, fakat büyük bir mecburiyet. Başucunuzdaki dolapta benim sinir ilacım var. Bazı geceler sinirim tutar, o ilaçtan alamazsam uyuyamam. Affedersiniz, lütfen.

- Giriniz.

- Hayır, lütfen...

- Peki.

Kâmil arkasını dönüp giderken Meliha karyolaya, genç bir erkeğin uyuduğu odaya baktı.

Kâmil şişeyi getirdi:

- Buyurunuz. Bu ilacın adı nedir?

- Durunuz, biliyordum.

- "Bromür" mü?

- Evet, galiba...

- Ben size daha iyi bir ilaç söyleyebilirim.

Meliha etrafına bakarak sordu:

- Nedir?

- Giriniz içeriye.

- Allah rahatlık versin.

- Bana mı, kendinize mi itimadınız yok? Giriniz içeriye!

Benden yana emin olun.

Meliha girdi.

- Söyleyiniz, ne ilacı o?

- Telkin.

- Telkin?

- Evet, en iyi sinir ilacı; çünkü sinir tutması bir ruh hastalığıdır ve ilacı maddi olmamalı.

- Doğru. Ben telkin de yaparım, fakat bütün telkinlerden sonra gene sinir geçmezse Bromür alırım.

- Telkini iyi yapmalı.

- Allah rahatlık versin.

- Aynaya bakmadan gitmeyiniz.

Meliha aynaya koştu. Bir hafif çığlık. Yüzü bembeyaz. Hafif çivitli gömleği masmavi görünüyor.

- Meliha Hanım.

- Çabuk söyleyiniz.

- Beş dakika beni dinler misiniz?

- Söyleyiniz.

- Lütfen oturunuz.

Kâmil ciddi. Ayakta, boyu uzadı. Elleri arkasında. Başı öne doğru biraz eğik. Lamba arkada kalıyor, yüzü karanlık. En sert uzuvları görünüyor: Alın kemiği, burun ve çene. Ve ancak gözlerinin çerçevesi, bir de kıvılcıkları. Söylemeye başladı.

Mühim şeyler, mühim, mühim.

Meliha pür dikkat.

Kâmil söylüyor. Beş dakikayı da geçti.

Meliha'nın bu odaya gelişi de bunları konuşabilmek içindi. O başka bir yol düşünmüştü, fakat hacet kalmadı. Kâmil her şeyi söylüyor.

Beş dakikadan fazla. Birçok dakikalar geçti. Belki bir saat, ciddi konuştular.

Ciddi, çok ciddi.

Mühim şeyler...

Mühim, mühim.

Meliha, şafakta, uyandı, kalbi hafiflemiş.

Bahçede bir bülbül ötüyordu, ve Meliha düşündü ki bülbülün haber verdiği bugün, mühimdir.

Ya sonra?

Hiç tereddüdü yok. Geceki kararı sapasağlam.

Pencereye gitti, cama burnunu dayadı. Güneş. Körfez. İzmit'ten pembe bir ışık kalkıyor ve havada savruluyor. Genç kız camı açtı. İçeriye bir ânda, ot kokulu serin bir hava, bülbülün sesi ve yaşamak arzusu doldu.

Ya baba?

Baba çiçekleri suluyor ve öksürüyor.

Elinde kovasıyla yere doğru eğilişinde bile tabiatı var: Tevekkül. Bazı yorularak doğruluyor, derin nefesler alıyor: Tevekkül. Öksürüğü tutunca -elleri topraklı- ceketinin kolunu dudaklarına götürüyor ve ağzının içindeki kasırga dininceye kadar hiçbir sabırsızlık tavrı, şikâyet hareketi yapmıyor: Tevekkül. Sonra eğiliyor ve kovasını sallıyor, su bitmiş, ağır ağır tulumabaya gidiyor: Tevekkül.

Bahçe kapısında duran Meliha'nın babasını bakışlarıyla takip etmesine gözlerinin yaşarması mâni oldu.

Sonra yanında bir rüzgâr. Annesi. Kaşları çatık.

Kahvaltı. Kâmil teşekkür ediyor. En ziyade Meliha'nın babasına bakarak.

Babanın gözü çay fincanının tabağındadır. Gülümsemeye çalışıyor: Estağfurullah.

Annesinin gözlerinde kin. Ve arzu. Dudaklar çekiliyor. Annenin bugün her şeyi fena: Rengi, bakışları ve tuvaleti. Boynunda pudra yamaları. Anne bugün ihtiyar.

Öfkeli bir yalvarış:

- İki üç gün daha kalabilirdiniz, Kâmil Bey. Sizinle ne güzel saatler geçti.

Kadın güzel saatler derken, gözlerinde, son bir hatıranın ışığı uzaklaştı. Gidiyor, maziye doğru.

Meliha bunu gördü. Kadın! Bu son günahın.

Baba bu ışığı görmedi. Fakat baba ne bilmez ki?

Baba çayını içemedi. Bazı sabahlar baba çayını içemez, şeker gıcık verir ve öksürür. Baba dudaklarını sildi ve içini çekti. Tevekkül.

Meliha'nın babası, akşam üstü, daireden gelince karısını bahçe kapısının önünde ve telaş içinde bulmuştu. O daha uzakta iken, kadın iki elini de havaya kaldırıyor, sallıyor ve vereceği mühim haberin ağırlığını yüklenmeye kocasını hazırlamak istiyordu.

Erkeğin adımları yavaşladı, geri gitmek istediği için.

Kadın kocasına doğru koştu. Elleri havada idi. Ancak bir felaketle dolduğu vakit şişebilece kadar gözleri kabarmıştı. Bir imdat ister gibi kollarını uzatarak bağırıyordu:

- Koş, geri dön, iskeleye... Yahut, sen pek yorgunsan ben gideyim. Meliha yok... Meliha ortada yok.

Erkek sık sık nefes alıyor:

- Eh... Gelir... Belki...

- Hayır... Odasına baktım... Gelmeyecek gibi gitmiş...

Bir şeyler almış...

Baba öksürdü:

- Gelmeyecek gibi.. ha!

Ve geriniyordu. Sol gözünün altında bir çizgi, yıldırım gibi kıvrılarak iki üç kere çaktı. Nefesi zorlaşıyordu:

- "Sen git," dedi, "sen git.. sen.. ara sen... Sen ara... Nasıl kaçırdınsa.. öyle ara."

- Onu ben mi kaçırdım?

Kadının bu sesi pek zayıf. Baba ona yan döndü ve eve doğru yürüdü. Ağır ağır. Önüne bakıyor. Duruyor, nefes alıyor. Başı öne eğilmiş. Sırtı kabarık.

Evin içine ilk adımını atar atmaz yalnızlığını hissetti. Bunu ona duyurmamaya çalışan bir o vardı, Meliha. Şimdi yok. Nerede?

Doğru Meliha'nın odasına çıktı. Yatak ucundaki dolabın üstünde bir şişe. Aman? Hayır, sinir ilacı. Dolabın

kapalı duran üst gözünde hiçbir karışıklık yok. Alt kapağı yarı açık.

Meliha'nın babası, yorgun, yere oturdu. Kapağını açtı. Meliha'nın para ve mücevher çekmecesini (İstanbul'da iken ona bayram hediyesi getirmişlerdi), bomboş. Hatıralarını yazdığı defterlerin hepsi alınmış, yalnız bir tanesi bırakılmış. Baba rastgele bir sahife açtı. Şu satırlar:

“Nerededir? Kimdir? İzmit'te olmayacak tabii. İzmit'te kimi beğenebilirim? On sekiz yaş, aman ya Rabbi, on sekiz... Hâlâ ben, böyle? Ne akraba, ne arkadaş, ne eğlence... Neden, niçin? O öksüren adam için... Ah o adam... Ah o zavallı baba. İçim parçalanıyor. Annemi öldürmek istediğim dakikalar oldu.”

Öteki sahifelerde de buna benzer, aynı mealde, kelimeleri değişik sözler.

Meliha'nın babası okuyamadı ve defteri kapadı. Gözleri kararıyor ve her tarafı titriyordu. İki eliyle yere basarak ayağa kalktı, koltuğa oturdu. Pencere ve kapı açık. Hava işliyor. Cereyan. Pencere tarafına baktı. İstanbul'a doğru.

Kızı oraya gitmişti. Evvelce de her şey orada olmuştu. Meliha'nın babası İstanbul'da evlendi ve kızı orada doğdu. On sekiz senelik hatıra. Laleli'deki eve iç güveysi girmişti. Yirmi dokuz yaşlarında idi, karısını, ilk defa, koltukta gördü, içine bir ağlamak geldi, bu o vakit kendisine bahtiyar olmayacağını hissettiren ilham-ı Rabbanî¹ midir? Sonra neler olmadı, neler.. Kaç kere boşanmaya kalktı. Ne dedikodular duydu. İlk önceleri karısının gözyaşlarına inandı. Sonra Meliha dünyaya geldi! Biraz onunla avundu. Sonra gene türlü vakayı... Bu karı bir kere evinden kaçtı ve bir hafta gelmedi, hiçbir yerde bulunamadı. Sonra kendi ayağıyla geldi ve yalvardı. İtiraf da etti, kendini affettirdi. Niçin? Meliha'nın anasıydı. Baba, ya cellat, ya kurban ola-

¹ **ilham-ı Rabbanî:** Allah tarafından insanın gönlüne telkin edildiğine inanılan duygu, ilahi sezgi.

çaktı. Cellat olmadı. Kabul etti. Şüphe içinde seneler... Ah İstanbul! Nihayet bu İzmit'e çekilmekten başka ne çare? Dört sene biraz rahat gibiydi, kadın da şarkılarını biraz kesmişti. Ama öksürükler azıştı. Ya şimdi?

Baba gözlerine çıkan yaşları geriye itti. Ağlamak istemiyordu. Bir kere buna da alışırsa artık gece gündüz öksürecek ve ağlayacak ve öksürecek, o da başka bir dert olacak. Tevekkül.

Kalktı. Esvap dolabına yürüdü. Meliha en iyi esvaplarını da almış. Artık zerre kadar şüphe yok. İstanbul'a gitti, onunla, Kâmil'le.

Her şeyi bir anda anlamıştı, kadınlığa ait her şeyi bir ânda sezmek onda meleke idi, kaç kere aldanarak bu hassayı elde etmişti, kadını biliyor, fakat tarif edemiyordu, hissediyordu ki, o, arzunun lokomotifıyla çekilen hafif bir vagonur.

Aşağıya, oturma odasına indi. Minderin köşesine oturdu, öksürdü.

Çok dindar değildi, fakat dua etti. Allah'tan iki şey istedi: Meliha'yı bir kere daha, yarım saat kadar olsun görmek ve ölmek.

Ölümü beklemek idmanını çoktandır yapıyordu. Her öksürük bir mümarese¹ idi. Kan geldiği günler korkmuyordu.

Duası: "Ya Rabbi kızım sana emanet. Fakat bana onun yüzünü bir kere göster, yarım saat olsun. Ya Rabbi! Beni kadın şerrinden kurtarmadın, yaşamaktan kurtar! Ya Rabbi!

Beni çok öksürtme ve az yaşat."

Duası biter bitmez uzun bir öksürüğe yakalandı. Mendilini dudaklarına yapıştırarak ve iki kat olarak öksürüyordu. Yüzü kan hücumundan yandı. Alnında ve şa-

¹ mümarese: Alıştırma, ustalık kazanma.

kaklarında şişen damarlar ağrıyordu. Öksürdü, öksürdü. Mendil kırmızıydı.

Arka üstü yattı. Şakaklarında bir nabız atışı.

Hava karardı. Oda loş. Kafes delikleri mavi. Akşam. Ve ses yok.

Ağlamak istemiyor, fakat gözlerinin ucundan sıcak bir nem sızıyordu.

*

* *

- Her yerde aradım yok.
- O.. belli.. bir şey...
- Nedir belli olan?
- Gitti o, Kâmil'le.
- Evet, muhakkak.

*

* *

- Sen şimdi otur benim öksürüklerimi dinle.
- Otuz sekiz.
- Bana daha fazla gibi geliyordu.
- Hayır, otuz sekiz.
- Dereceyi ver bana bakayım.
- Al, fakat doğru söylüyorum, otuz sekiz.
- Görmüyorum.
- Otuz sekiz.
- Öyle olsun.
- İnanmıyorsun.
- Öyle olsun.
- Bey.
- Söyle.

- Bey, içim kan ağlıyor.
- Dertleşmeyelim.
- Niçin?
- Git! Başının çaresine bak, haydi, git... Ben yalnız başıma öksürmek istiyorum.

- Bey.
- Haydi...
- Bey, Allahaşkına yapma, içim kan ağlıyor.
- Şu minderin üstündeki mendili al, bak. Kimin içi kan ağlıyor, anlarsın.

- Bey, bey...
- Sakın ağlayayım deme...
Fakat, Meliha'nın annesi, ağladı:
- Bey... Neden böyle oldu, bilmiyorum; neden böyle oluyor, bilmiyorum; elimde değil.. Ben de böyle olmasını istemezdim. Kader, bey.

- Haydi ben yalnız başıma öksürmek istiyorum.
Meliha'nın annesi hâlâ ağlıyor:
- Ben sana çok fenalık ettim.
- Senden hesap istemedim, hanım.
- İçin için istiyorsun, hakkın var. Ben fenayım.
- Faydasız şeyler söyleme.
- Ben fenayım.
- Ağlama, hastayım. Nöbetim var.
- Sana bir hap getirsem?
- İstemem. Git. Beni yalnız bırak. Ben yalnız başıma öksürmek istiyorum.

- Allahaşkına bey, Allahaşkına...
- Sus!
- Allahaşkına... İçim kan ağlıyor.
- Peki.
- Bey!
- Git. Beni yalnız bırak. Ben yalnız başıma ölmek istiyorum.

*

* *

Meliha'nın gözleri sulara dalıyordu. Siyah dalgalar. Kâh ince bir uçurumun üstünde buluşuyor ve kapanıyorlar, kâh birbirlerinin üstüne duman kadar yumuşak bir kıvrılışla sıvanıyorlar. Siyah dalgalar, dalgacıklar ve köpük kıvılcımları...

Motor suları yararak ilerliyor. Yalnız Kâmil, Meliha ve motoru kullanan adam.

Kâmil'in bir kolu Meliha'yı sarıyor. Genç kız, üstüne yürünen bir kirpi gibi büzülmüş, başı omuzları arasına kaçmış.

Sular...

Ve kıyı.

İzmit geriye kaçıyor.

İzmit'in birkaç küçük ışığı, zerre hâlinde karanlığa gömülerek siliniyor.

- Kâmil.

- Korkma.

- Korkmuyorum. Fakat...

- İzmit'i düşünüyorsun.

- Değil, Kâmil.

- Söyle.

- Babamı düşünüyorum.

- O adamı ben de çok sevdim. Üşüyor musun?

- Hayır. Güzel hava. Bak yıldızlara... Zavallı babam.

- Ya ona, ya sana acımak lazımdı. Ona acımanın faydası da yoktu.

- Şimdi öksürür, öksürür.

- Kırk beş dakika sonra İstanbul'dayız.

- O kadar yaklaştık mı?

- İşte, Adalar görünüyor.

Meliha'nın kalbinde bir sıçrayış. Adalara baktı ve gözlerini kapadı. Rüya, rüya bu, rüya...

- Kimbilir, nasıl öksürür, ah...

- İşte Maltepe sahili, Meliha...

- Bir sene oturduk orada... Babama doktor tavsiye ettiydi...

- Zavallı adam...

- Şimdi öksürür, öksürür...

İstanbul görünüyor.

Marmara'nın uzaklarından bakılınca, İstanbul, geceleyin, ufukta yanan bir çerağdır.¹ Şehrin alevi karanlıkta üşüyen gözleri kızdırır ve çeker.

Meliha'nın gözleri karanlığı itti. İstanbul.

- Geliyoruz, Meliha.

Kâmil Meliha'yı sıktı.

İstanbul, gök yüzünü tutuşturan büyük çerağıyla yaklaştıkça genç kız, Marmara denizinin içinden doğan efsanevi harikaya gözleri kamaşarak bakıyordu.

Sonra birdenbire başını Kâmil'in göğsüne koydu.

Kâmil'in üşümüş avucu Meliha'nın sıcak alnını kapladı.

- İstanbul, Meliha! Geldik.

¹ çerağ: Fital, mum.

2

OTOMOBİL Beyoğlu Caddesi'ni geçiyordu. Meliha'nın başı ışık ve ses doluyor. Marmara'nın karanlığı ve sessizliği içinden şehre bu giriş genç kızın şahsiyetini değiştirdi. Kendini başka bir varlık sanıyordu. Ruhunu yepyeni bir şuur kapladı. Hayatının bu yeni safhasını bir yeni esvap gibi giyiyor, mazisindeki hüviyetinden silkinerek çıkarken, sıyrılırken malihülya¹ ile karışık bir sevinç duyuyor ve şahsiyetinin bu allak bullak oluşu ona sarhoşluk veriyordu. Kâmil'e sokuldu ve gözleri süzüldü. Kirpiklerinin arasında caddenin elektrik ışıkları eriyor, eleniyor ve süzölmüş bir ılık mayı gibi gözlerinin içine akıyordu. Kendini bırakmıştı, Kâmil'e bırakmış. Teslim. Sergüzeştinin ne pusulası, ne haritası vardır. Bu hoşuna gidiyordu. Hoşuna gidiyor bu, yaşamak bu, yaşamak bu işte, bu işte yaşamak. Yaşamak değişmektir.

Kâmil arkasına yaslanmış, ayaklarını uzatmış, dayamış, başı -gözleri bile- kıvılcıkmıyor. Sesi çıkmıyor. Hâlinde bu vakaların itiyadı ve bu itiyadın sükûnu var. Bu bir küçük oyun. Onun emeli daha büyük şeylerde. O hep Roma kayzerlerini² düşünüyor. Onların yaptıkları yanında bu ne? Hiç. Bu bir küçük oyun.

Genç kızı nereye götürüyor? Ne yapacak? Düşünmüyor bile. Sergüzeştin ne pusulası, ne haritası vardır. Kadınlarla

¹ malihülya: Karasevda.

² kayzer: Kral, Alman hükümdarına verilen unvan.

münasebete başlarken sonunu düşünmeyerek kuvvetli olmanın yolunu biliyordu. Son nedir? Neyin sonu vardır? Hiç. Bu bir küçük oyun.

Bütün tanıdığı kadınları gözlerinin önüne getirdi. İlk önceleri kendi de bu münasebetlerin bir şeyle, bir mühim sonla biteceğine inanırdı, ilk önceleri her tanıdığı kadınla evlenmek hülyası kurardı ve sanırdı ki aşk, izdivaca giden en güzel yoldur; ancak zaman geçtikten ve tecrübeler tecrübeleri takip ettikten sonradır ki, o, meslekte eskimiş bir şoför gibi yolların nereye çıktıklarını sezmeye başladı. Her kadın münasebetinde ve bütün ihtiraslarda, yolların nereye çıkacağını bilmek: İşte yaşamamanın hüneri! Bütün yollar Roma'ya çıkar.

Bütün yollar bir noktaya çıkar. O nokta nedir? Sükût-ı hayal.

Otomobil "Bomonti" sokağına saptı. Sağlara sollara kıvrıldı, bozuk taşlar üstünde sekti ve bir apartman önünde durdu.

Kâmil sükûnetle yere atladı, Meliha'yı elinden tutarak indirdi. Bu el soğuktu ve titriyordu.

Kâmil şoföre eşyayı içeri taşımasını emretti. Girdiler. Merdivenler karanlıktı. Kâmil genç kızı kolundan tutarak çıkarıyor ve onun titreyişini hissediyordu. "Hakkı var, yaptığı az iş değil!" dedi ve bir küçük harika yapmaya muktedir kadın ruhlarına karşı hissedilen incizab¹ ve takdiri duydu.

Beş numara. Meliha, Kâmil'in baş parmağının zil düşmesine basışını görüyordu. Ne sükûn.

Kapı açılmadan sordu:

- Kim var içeride, bize kapıyı kim açacak?
- Bir hizmetçi kadın. Başka hiç kimse.

Kapı açıldı, hizmetçi, esmer ve zayıf, küçük siyah gözlü bir Türk kadını. İkisine de baktı ve geri çekildi. Girdiler.

¹ **incizab:** Bir şeyin cazibesine kapılma, çekilme.

Meliha hizmetçinin mütecessis¹ bakışını hissetmekten korkmuştu. Bu olmadı. Hizmetçi alışkın. Yürüdüler. Uzun bir koridor. Az aydınlık.

Meliha Kâmil'i takip ediyordu. Bir odaya girdiler.

Garip oda.

Meliha ne yapacağını şaşırıldı. Ayakta, bakınıyor. Kâmil karşısında durdu:

- İlk yapılacak şeyleri ben sana söyleyeyim, Meliha. Evvela mantonu ve eldivenlerini çıkar. Ben şimdi üstümü değiştirmeye gideceğim ve dört dakika sonra buradayım. O vakte kadar sen odana bak. Çünkü bu artık senin de evindir. Bunu tam mânâsıyla söylüyorum. Bir misafire söylenir gibi değil. Sen misafir değilsin. Bütün hayatını ben taahhüt altına aldım. Bana güven. Ver mantonu bana. Dört dakika.

Çıktı. Meliha etrafına bakınıyor. Garip oda. Hepsi koskocaman beş altı parça eşya. Ortada büyük, uzun bir masa. Üstünde siyah bir örtü ve üç heykel. Bir büyük sigara tablası, bir büyük kütüphane. Pencere kenarında, arkası yüksek pek büyük bir koltuk, bir de masanın başında. Abajur. Bir iskelet kafası. Duvarlarda garip yapılmış resimler; harpler.

Meliha kitaplara yaklaştı, rafın üst gözünde ciltli bir seri kitap: Fransızca Roma tarihi. Altında Napolyon'un harp seferleri. Rafın kenarında Napolyon'un tunçtan küçük bir heykeli. Masanın üstündeki heykellere baktı: Napolyon. Ortada bir meşhur adam daha ama Şekspir mi, Dante mi nedir, kız bilemedi. Üçüncü heykeli hiç tanıyamadı. Bu ayakları ve bacakları çıplak, eteğini bir koluna almış, elinde bir değnek tutan ve öteki çıplak kolunu havaya kaldırmış, esvabının göğsünde at, miğfer, insan resimleri menkuş² eski bir cengâver. Çıplak ayağından dizine kadar anadan doğma bir çocuk uçar gibi havada duruyor.

¹ **mütecessis:** Gizli şeyleri öğrenmeye çalışan, merakla araştıran, araştırmacı.

² **menkuş:** Renk renk boyanmış, nakışlı; yer etmiş, yerleşmiş.

Kâmil içeri girdi:

- O heykeller, Napolyon Şekspir ve Ogüst'tür.
- Pencereleri açsam iyi olmaz mı?
- Hakkın var, çok sıcak. Sen şu geniş koltuğa otur.

Kâmil pencereyi açtı ve Meliha'nın karşısında ayakta durdu.

- Şimdi söyle bana İzmit'i unutabilecek misin? Buna kendini ne dereceye kadar muktedir buluyorsun?

- Babam gözümün önünden gitmiyor.
- Koltuğa iyice yaslan Meliha, yoruldun.
- Hâlâ motorda imişim gibi sallanıyorum. Gözlerimi kapasam başımın içine Marmara'nın karanlıkları dolacak.
- Güzel söylüyorsun.
- Bu yaptığım şeyin fena olmadığını, ve.. tabii olduğunu bana anlatır mısın?

- Mademki İzmit'i sevmiyordun, oradan ayrılmak sadettir, mademki burada kendi evindesin ve hayatından eminsin, korkulacak bir şey yoktur.

- Ya babam?
- O seni çok sever ve haklı bulur.
- Böyle olduğunu bilsem...
- Meliha'nın nefesi derinleşti.
- Böyle olduğunu bil.
- Nereden bileyim?
- Farzet. Saadet bir faraziyedir.¹
- Nasıl farzedeyim?
- Verdiğim ilacı unutuyor musun? Telkin.
- Zavallı babam.

- Zannedirim ki evlendi evleneli zavallıdır. Onun için bir şey değişmiyor.

- Zavallı.

¹ **faraziye:** Bir olayı veya olaylar dizisini açıklayabilmek için gerçek gibi kabul edilen ilke, hipotez.